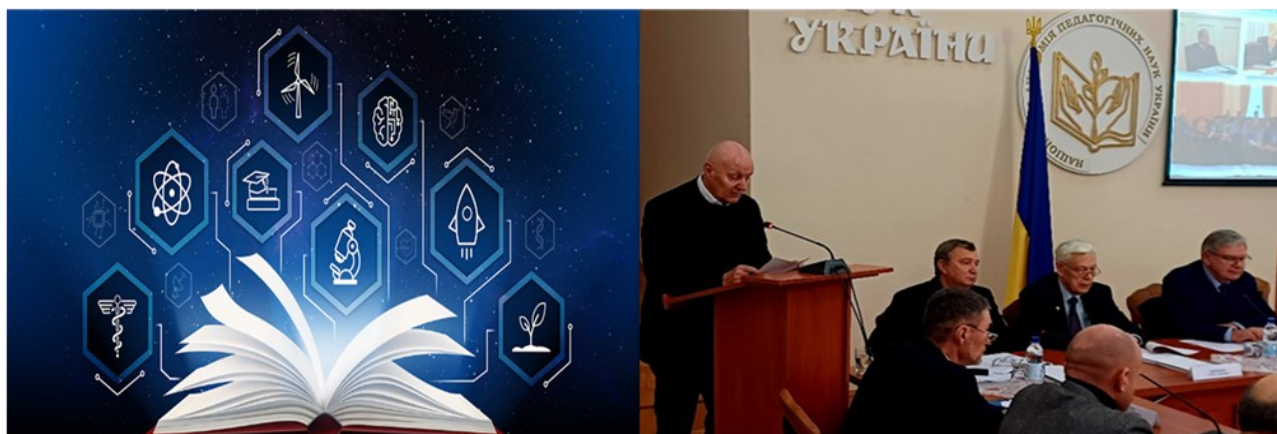

ПРО ВИКОНАННЯ У 2024 р. ПЛАНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ ЩОДО ВІДКРИТОЇ НАУКИ

*За результатами наукової доповіді на засіданні Президії НАПН України,
19 грудня 2024 р.*

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6241>

КРЕМЕНЬ Василь Григорович

*доктор філософських наук, професор,
дійсний член (академік) НАН України і
НАПН України, президент Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

ЛУГОВИЙ Володимир Іларіонович

*доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
перший віцепрезидент Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

ТОПУЗОВ Олег Михайлович

*доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
віцепрезидент Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

РЕГЕЙЛО Ірина Юріївна

*доктор педагогічних наук, старший науковий
співробітник, начальник науково-організаційного
відділу апарату Президії Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

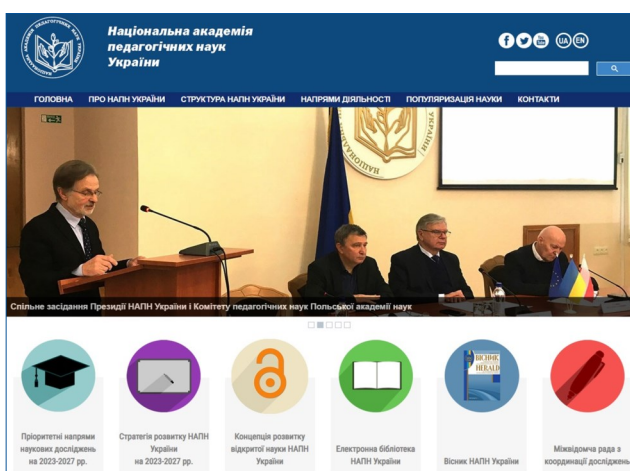
Анотація. Висвітлено основні результати виконання у 2024 р. Плану заходів Національної академії педагогічних наук України щодо відкритої науки, затвердженого постановою Президії НАПН України відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки» від 8 жовтня 2022 р. № 892-р.

Окреслено найважливіші результати виконання Плану заходів у 2024 р., серед яких: забезпечення відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації; створення умов для проведення ефективної роботи з науково-технічною інформацією та об'єктами дослідницької інфраструктури, що наявні у відкритому доступі; популяризація науки, поширення наукових знань та залучення громадян до

участі в науковій та науково-технічній діяльності; підвищення рівня поінформованості та формування компетентності з питань відкритої науки та ін.

Ключові слова: Національна академія педагогічних наук України; відкрита наука; відкритий доступ; дослідницька інфраструктура; розвиток наукової сфери; розвиток інноваційної людини; європейська інтеграція.

Національна академія педагогічних наук України системно забезпечує реалізацію державної політики щодо відкритої науки, виконуючи заходи Плану НАПН щодо відкритої науки, затвердженого постановою НАПН України від 16 листопада 2022 р. № 1-2/13-224, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки» від 8 жовтня 2022 р. № 892-р. (Кабінет Міністрів України, 2022; Кремень, 2024).

Найважливішими результатами виконання Плану в 2024 р. у НАПН України є такі.

1. Забезпечення відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації.

Подання пропозицій до законопроектів, розміщених на порталі Верховної Ради України, та проектів нормативно-правових актів, оприлюднених для громадського обговорення на вебпорталі Міністерства освіти і науки України, щодо забезпечення відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації. Національною академією педагогічних наук України (лист НАПН України від 15 серпня 2024 р. № 2-б/319) та науковими установами НАПН України (Інститут вищої освіти та Інститут цифровізації освіти) надано пропозиції до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державної підтримки науковим фаховим видавцям України, які індексуються міжнародними наукометричними базами даних», розміщений для громадського обговорення на сайті Міністерства освіти і науки України (МОН України, 2024b).

Систематичне подання до Державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» реєстраційних, облікових і звітних документів для здійснення державної реєстрації та обліку науково-дослідних робіт і дисертацій, зокрема реєстраційних (РК), облікових (ОК) карток і звітних документів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок і дисертаційних досліджень. Інформація подається щороку відповідно до Положення про порядок формування, проведення і контролю виконання наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у Національній академії педагогічних наук України, затвердженого постановами Президії НАПН України від 22 червня 2023 р. № 1-2/8-127 та в новій редакції від 19 листопада 2024 р. № 1-2/14-236).

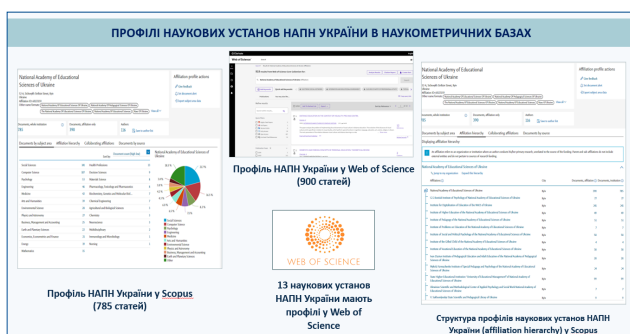
Підготовка методичних рекомендацій закладам вищої освіти щодо імплементації настанов відкритої науки. Вченими Інституту вищої освіти НАПН України розроблено «Концепцію розвитку відкритої науки для наукових організацій» (НАПН України, 2024a; НАПН України, 2024b), впровадження якої спрямовано на надання відкритого доступу до публікацій, даних та дослідницьких інфраструктур НАПН України; підвищення достовірності, надійності й відтворюваності результатів досліджень; сприянні міжнародному співробітництву, зокрема з питань відкритої науки.

Також дослідниками Інституту вищої освіти (І. Драч, О. Петроє, І. Регейло, О. Бородієнко) підготовлено «Методичні рекомендації закладам вищої освіти щодо імплементації настанов відкритої науки» (2024), які розкривають основні проблеми і ключові засади реалізації принципів відкритої науки в діяльності ЗВО. Методичні

рекомендації сприятимуть виконанню розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки» в Україні на період до 2030 р.» з реалізації таких основних його завдань, як: забезпечення відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації; забезпечення відкритого доступу до дослідницької інфраструктури; створення умов для проведення ефективної роботи з науково-технічною інформацією та об'єктами дослідницької інфраструктури, що наявні у відкритому доступі; популяризація науки, поширення наукових знань та залучення громадян до участі в науковій та науково-технічній діяльності; удосконалення системи оцінювання якості наукової та науково-технічної діяльності; підвищення рівня поінформованості та формування компетентності з питань відкритої науки (Драч та ін., 2024b).

Отримання доступу вченими НАПН України до міжнародних електронних баз даних наукової інформації та інформування їх щодо можливостей використання міжнародних електронних баз даних наукової інформації. Наукові установи НАПН України (Інститут педагогіки, Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут проблем виховання, Інститут соціальної та політичної психології, Інститут цифровізації освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, ДНПБ імені В.О. Сухомлинського) мають доступ до найбільших реферативних, бібліографічних баз даних Scopus та Web of Science за підтримки Державної науково-технічної бібліотеки України. Крім реферативних, бібліографічних баз даних Scopus та Web of Science Інститут педагогіки, Інститут соціальної та політичної психології, Інститут цифровізації освіти, Інституту професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», УНМЦ практичної психології і соціальної роботи мають доступ до повнотекстових електронних ресурсів на платформі Research4Life.

search4Life надає безкоштовний або недорогий доступ до академічного та професійного рецензованого контенту в Інтернеті з метою поширення наукових досліджень і розповсюдженню наукових знань (Кремень, 2024).

Також Інститут педагогіки, Інститут цифровізації освіти та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» мають доступ до ScienceDirect — однієї з найбільших онлайн колекцій опублікованих наукових досліджень, яка належить голландському видавництву Elsevier.

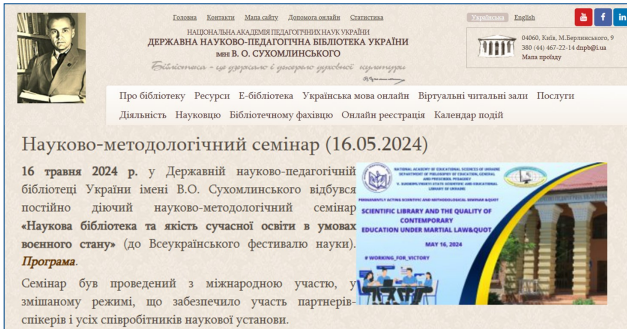
Науковим працівникам Інституту педагогіки та Інституту цифровізації освіти доступні сервіси на nauka.gov.ua — національної електронної науково-інформаційної системи, створеної для об'єднання даних, інформації, процедур та послуг, необхідних вченим, науковим установам та закладам вищої освіти в Україні. Крім того, дослідники Інституту цифровізації освіти під час досліджень використовують засоби European Open Science Cloud (EOSC) — ініціативи Європейського Союзу, спрямованої на створення спільного цифрового середовища для відкритої науки. Основна мета EOSC полягає в забезпеченні доступу до наукових даних, інструментів та сервісів для дослідників з усієї Європи та за її межами.

Наукові установи НАПН України постійно інформують своїх вчених щодо можливостей використання міжнародних електронних баз даних:

- на корпоративні електронні скриньки, Facebook, на вебсайтах, у рубриці новин;
- під час проведення планових наукових досліджень та підготовки наукових статей до фахових та міжнародних наукових видань;
- на засіданнях вчених рад установ;

• у межах постійно діючого науково-методологічного семінару «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти» та освітньо-інформаційного лекторію (ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського). На порталі бібліотеки оприлюднено правила та поради щодо використання міжнародних електронних баз даних. 12 листопада 2024 р. відбувся науково-практичний семінар «Міжнародні наукометричні бази даних та інформаційні ресурси ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського у дослідницькій

діяльності», де обговорювалися питання можливості використання наукометричних баз даних Scopus та WoS у дослідницькій діяльності; інформаційні ресурси ДНПБ у забезпеченні потреб фахівців галузі освіти (ДНПБ, 2024).

Забезпечення ефективного використання вченими НАПН України міжнародних електронних баз даних наукової інформації. Науковими установами академії вжито необхідних заходів на підтримку відкритого доступу вченим до міжнародних баз даних та їх ефективного використання:

• створено профілі на платформах Web of Science, Scopus та здійснюється моніторинг використання вченими НАПН України міжнародних електронних баз даних наукової інформації;

• проводиться аналіз систематичних звітів від WoS (Usage Reports Alert for Web of Science), Crossref (Resolution Report for prefix), аналіз профілю установи в Scopus, обробка статичних звітів в Електронній бібліотеці НАПН України, моніторинг особистих профілів, профілів наукових підрозділів і наукових досліджень у Google Академії, контроль за виконанням вимог до опрацювання джерельної бази досліджень.

Реєстрація наукових періодичних видань НАПН України у Директорії журналів відкритого доступу (DOAJ) та передавання метаданих статей до DOAJ. У звітному році збільшилася кількість реєстрацій наукових періодичних видань НАПН України у Директорії журналів відкритого доступу (DOAJ). Зареєстровано наукові періодичні видання, засновниками яких є наукові установи

НАПН України: «Education: Modern Discourses» (НАПН України), «Український педагогічний журнал» (Інститут педагогіки), журнал «Психологічний часопис» та збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології» (Інститут психології імені Г.С. Костюка), Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна), «Інформаційні технології і засоби навчання» (Інститут цифровізації освіти). Також подано заявки про реєстрацію фахового збірника наукових праць «Естетика та етика педагогічної дії» (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна), фахового журналу «Професійна педагогіка» (Інститут професійної освіти), «Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць» (Серія «Соціальні та поведінкові науки; Управління та адміністрування»; Серія «Педагогічні науки») (ДЗВО «Університет менеджменту освіти»), електронне наукове видання «Науково-педагогічні студії» (ДНПБ імені В.О. Сухомлинського) (Кремень, 2024).

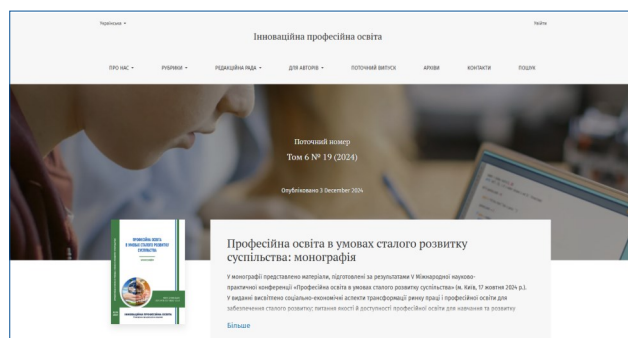
Установи НАПН України, які є засновниками наукових періодичних видань, що входять до DOAJ, систематично передають до Директорії метадані статей своїх наукових видань.

Оновлення репозитарію академічних текстів Електронної бібліотеки НАПН України. Інститутом цифровізації освіти постійно виконується оновлення репозитарію академічних текстів Електронної бібліотеки НАПН України. Протягом січня-листопада 2024 р. установами НАПН України внесено понад 3,2 тис. повнотекстових ресурсів (Кремень, 2024).

Апробація Національної науково-інформаційної системи (URIS) в науковій установі. У 2024 р. Інститутом цифровізації освіти було проведено апробацію Національної науково-інформаційної системи (URIS).

Інформування вчених НАПН України про правові засади розміщення монографій у відкритому доступі та про можливості використання ліцензій відкритого доступу під час розміщення

наукових результатів та науково-технічної інформації в Інтернеті. Наукових працівників установ НАПН України (Інституту педагогіки, Інституту соціальної та політичної психології, Інституту цифровізації освіти, Інституту професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», УНМЦ практичної психології і соціальної роботи) на регулярній основі інформують про необхідність захищати авторське право на твір для безпечно розміщення монографій у відкритому доступі. Монографії вчених планово розміщуються у відкритому доступі в Електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах установ та сайтах наукових підрозділів.

Наукові працівники установ НАПН України поінформовані, що для захисту прав автора на опубліковані монографії мають бути отримані сертифікати авторського права на науковий твір в «Українському національному офісі інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ). Наукова продукція, виконана за кошти державного бюджету розміщена у відкритому доступі, зокрема видання монографічного та рекомендаційного характеру.

Інститутом професійної освіти засновано електронне продовжуване видання «Інноваційна професійна освіта», з шістьма рубриками, для публікації монографій і збірників матеріалів конференцій установи з наданням кожному виданню ISSN, ISBN, DOI. ДЗВО «Університет менеджменту освіти» 7 листопада 2024 р. спільно з Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності Національної академії правових наук України провели науково-методичний семінар «Охорона авторських прав в цифровому середовищі. Розвиток штучного інтелекту», у якому взяли участь понад 200 учасників із 15 областей України.

Також для вчених наукових установ (Інституту педагогіки, Інституту соціальної та політичної психології Інституту вищої освіти, Інституту цифровізації освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти») регулярно проводяться консультації про можливість використання ліцензій відкритого

доступу під час розміщення наукових результатів та науково-технічної інформації в Інтернеті. Інститутом вищої освіти підготовлено рукопис монографії «Оцінювання якості дослідницької діяльності університетів на основі принципів і підходів відкритої науки», окрема увага в якій присвячена дослідженню можливості використання ліцензій відкритого доступу під час розміщення наукових результатів та науково-технічної інформації в Інтернеті. Інформування вчених ДЗВО «Університет менеджменту освіти» здійснюється на сторінці бібліотеки установи.

2. Створення умов для проведення ефективної роботи з науково-технічною інформацією та об'єктами дослідницької інфраструктури, що наявні у відкритому доступі.

Систематичне використання вченими НАПН України методичних матеріалів щодо ефективного управління науковими даними. Вченими наукових установ НАПН України (Інституту соціальної та політичної психології, Інституту вищої освіти, Інституту цифровізації освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського) систематично використовуються методичні матеріали щодо ефективного управління науковими даними.

Вчені Інституту вищої освіти залучені до розроблення методичних матеріалів щодо ефективного управління науковими даними. Матеріали

досліджень установи за темами «Підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»» (2021-2023 рр.), «Оцінювання якості дослідницької діяльності університетів на основі принципів і підходів відкритої науки в умовах післявоєнного відновлення країни (2024-2025 рр.), «Розроблення концепції розвитку відкритої науки для наукових організацій» (2024 р.) використано робочими підгрупами з питань управління науковими даними Міністерства освіти і науки України (МОН України, 2024а) при підготовці методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо управління науковими даними для закладів вищої освіти та наукових установ у частині визначення механізмів збереження та повторного використання наукових даних (підгрупа 2)», «Методичні вказівки з розроблення планів управління науковими даними для закладів вищої освіти та наукових установ (підгрупа 1)».

Серед використаних джерел у списку літератури до проєкту цих методичних рекомендацій зазначено такі розробки установи:

- Імплементація європейських стандартів відкритого доступу до дослідницьких даних у наукових установах (Драч та ін., 2024а);

- Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки (НАПН України, 2024а);

- Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни: монографія (Луговий та ін., 2023).

Участь вчених НАПН України у міжнародних та вітчизняних заходах щодо ефективного управління науковими даними та забезпечення спільного використання даних з країнами ЄС, зокрема шляхом інтеграції до Європейських просторів даних. Ефективне управління науковими даними та забезпечення спільного використання даних з країнами ЄС стало однією з проблем обговорення на міжнародних та вітчизняних заходах, у яких активно брали участь наукові установи НАПН України. Зокрема:

- Інститут вищої освіти є підписантом Угоди про реформування оцінювання дослідницької діяльності (Agreement on Reforming Research Assessment) та членом Коаліції з удосконалення

оцінювання дослідницької діяльності (CoARA) і включений до списку підписантів Барселонської декларації про відкриту наукову інформацію, які беруть на себе такі зобов'язання: зробити відкритість наукової інформації стандартом; співпрацювати із сервісами та системами, що підтримують відкриту наукову інформацію; дбати про стійкий розвиток інфраструктур для відкритої наукової інформації; спільно працювати для реалізації переходу від закритої до відкритої наукової інформації. Більш того, учена Інституту вищої освіти (проф. О. Петроє) є членом робочих груп МОН України з питань управління науковими даними та з питань запровадження відкритого відповідального рецензування. Водночас наукові працівники Інституту вищої освіти взяли участь у I семінарі з формування національного консенсусу щодо відкритої науки проєкту Open4UA (НУ «Львівська політехніка», 2024а) та II семінарі з формування національного консенсусу щодо відкритої науки проєкту Erasmus+ Open4UA (НУ «Львівська політехніка», 2024b);

- вчені Інституту цифровізації освіти взяли участь в онлайн курсі «Рецензування в епоху відкритої науки: нові виклики та можливості», з 25 червня по 16 липня 2024 р. (НФДУ, 2024), VI Всеукраїнському відкритому науково-практичному онлайн-форумі «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії» (12 листопада 2024 р.), Українському форумі відкритої науки (21-23 листопада 2024 р.), II Міжнародному цифровому форумі, Вища Школа Економіки (9 квітня 2024 р., м. Бидгощ, Польща); Міжнародній конференції Eurodoc-2024 «На шляху до об'єднаного європейського дослідницького простору: Люблянський процес і поза його

ОНЛАЙН КУРС
"РЕЦЕНЗУВАННЯ В ЕПОХУ ВІДКРИТОЇ НАУКИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ"
 Підвищення кваліфікації для рецензентів

30 ГОДИН (1 КРЕДИТ ЕCTS) СЕРТИФІКАТ УЧАСНИКА

ТРИВАЛІСТЬ КУРСУ: 25 ЧЕРВНЯ 2024 - 16 ЛИПНЯ 2024

Тематика занять:

- Рецензування в умовах зміни ландшафту дослідницьких екосистем
- Збереження науки і рецензування: як забезпечити прозорість і якість
- Практичне рецензування: переваги, виклики та практичні поради
- Новітні підходи до рецензування: цифрові інструменти та платформи
- Шлях статті від подання до виділення чи прийняття
- Як писати конструктивні рецензії: поради дослідників рецензентам
- Етика та об'єктивність у рецензуванні наукових публікацій
- Сучасні методи оцінювання наукової праці: від статей до монографій

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КУРСУ. ПОЧАТОК ЗАНЯТЬ. КОЛИ? 25 ЧЕРВНЯ 2024 15:00-18:00

Організатори: INTEI, Інститут інноваційної освіти та науки України, Open4UA, ІНСТІТУТ ВІСНИКІВ НАПН, ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА, 101.5, ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г.С. КОСТЮКА

БЕЗКОШТОВНИЙ ОНЛАЙН КУРС. ДЕ? ПЛАТФОРМА ZOOM. КОНТАКТИ? yulialoshakova5@gmail.com

РЕЄСТРАЦІЯ: QR code

межами» (4-7 червня 2024 р., м. Любляна, Словенія), провели установчу зустріч учасників проекту «Сталість та спроможність інтернаціоналізації з метою модернізації вищої освіти для дебютантів з країн Східного партнерства» (25-26 січня 2024 р., м. Терамо, Італія);

- наукові працівники Інституту соціальної та політичної психології взяли активну участь у Ukrainian Open Science Forum (UOSF 2024) (22 листопада 2024 р.), II семінарі з формування національного консенсусу щодо відкритої науки (28 жовтня 2024 р.), опитуванні, присвяченому відкритій науці та її ролі у формуванні креативного мислення в рамках модуля Жана Моне Open Science and Education in Europe: success stories for Ukrainian academia (OSEE). Також дослідниками установи пройдено навчальний курс «Українська електронна енциклопедія освіти: технології наповнення цифровим контентом» 30 годин (1,0 ECTS Credits);

- дослідники Інституту психології імені Г.С. Костюка взяли участь у науково-практичному семінарі GSM з проблеми «Strengthening of Organizational and Military Psychology» («Посилення організаційної та військової психології») (21-22 лютого 2024 р., м. Лювена, Бельгія), 33-му Міжнародному конгресі психологів (21-26 липня 2024 р., м. Прага, Республіка Чехія), засіданні координаційного комітету Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці

November 21-23
Lviv, Ukraine
& online
#UOSF2024

Ukrainian Open Science Forum

REGISTRATION OPTIMA Co-funded by the European Programme of the European Union

(ENOP) (27 вересня 2024 р., м. Париж, Франція), а також систематично беруть участь у семінарах, які анонсуються Міністерством освіти і науки України та Національною академією педагогічних наук України;

- ДЗВО «Університет менеджменту освіти» долучились до заходу, проведеного Міністерством освіти і науки України спільно з представниками Європейської Комісії, державних органів влади, закладів вищої освіти та наукових установ з нагоди відзначення Всесвітнього Дня Науки (20 листопада 2024 р.).

Наповнення вченими НАПН України репозитарію наукових даних. Дані наукових досліджень вчених НАПН України постійно вносяться до репозитарію Електронної бібліотеки НАПН України. Інститут вищої освіти та Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна розміщує дані результатів соціологічного дослідження на сайті Zenodo.

Наповнення розділу «Наукова продукція» профілів наукових установ НАПН України в національній науково-інформаційній системі (URIS). Наукові установи НАПН України (Інститут педагогіки, Інституту проблем виховання, Інститут соціальної та політичної психології, Інститут цифровізації освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», УНМЦ практичної психології і соціальної роботи) постійно наповнюють профілі в національній науково-інформаційній системі (URIS). Зокрема, Інститутом проблем виховання в національній науково-інформаційній системі (URIS) представлено 43 ресурси.

Інститутом психології імені Г.С. Костюка завершена процедура приєднання до Національної науково-інформаційної системи (URIS), розпочато процедуру наповнення розділу «Наукова продукція» профілів учених Інституту.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна оновлено заяву-приєднання для роботи в національній науково-інформаційній системі (URIS). Також триває про-

NAUKA
 Об'єднуємо інформацію про українську науку

Інформація, що вас цікавить

Профілі Системи

Установи Дослідницька інфраструктура Вчені Публікації

цес заключення договору з Інститутом професійної освіти.

3. Популяризація науки, поширення наукових знань та залучення громадян до участі в науковій та науково-технічній діяльності.

Затвердження Плану заходів НАПН України з популяризації науки. Відповідно до постанови Президії НАПН України «Про результати конкурсного відбору щодо виконання у 2024 р. наукових досліджень з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду» від 25 січня 2024 р. № 1-2/2-9 в Інституті вищої освіти виконується прикладне наукове дослідження «Розроблення концепції розвитку відкритої науки для наукових організацій», спрямоване на імplementацію стандартів відкритої науки в діяльність наукових установ в умовах війни та повоєнного відновлення України». В рамках виконання проєкту підготовлено «Концепцію розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки» та затверджено постановою Президії НАПН України від 22 серпня 2024 р. № 1-2/10-146. Окрема увага у Концепції присвячена завданню популяризації науки (НАПН України, 2024а). Вченою радою Інституту професійної освіти у січні 2024 р. затверджено План заходів НАПН України з популяризації науки (протокол від 29 січня 2024 № 2).

Оприлюднення результатів наукових досліджень в Електронній бібліотеці НАПН України у відкритому доступі та моніторинг їх використання. Результати наукових досліджень наукових установ НАПН України регулярно та у повному обсязі оприлюднюються у відкритому доступі в Електронній бібліотеці НАПН України. Також постійно здійснюється моніторинг завантажень розміщених ресурсів. Ці дані, зокрема, відображаються у щорічному звіті про діяльність установи та щорічному звіті про діяльність НАПН України (Кремень, 2024).

Проведення масових науково-практичних заходів з метою популяризації наукових досягнень. З метою популяризації наукових досягнень наукові установи систематично беруть участь і виступають організаторами науково-практичних масових заходів. Зокрема у 2024 р. відповідно до плану роботи академії вченими наукових установ було проведено 100 міжнародних та всеукраїнських конференцій, читань, 63 семінарів і вебінарів, близько 34 круглих столів, конкурсів, майстер-класів тощо. Взято участь у міжнародних виставках «Освіта та кар'єра — 2024», «Сучасні заклади

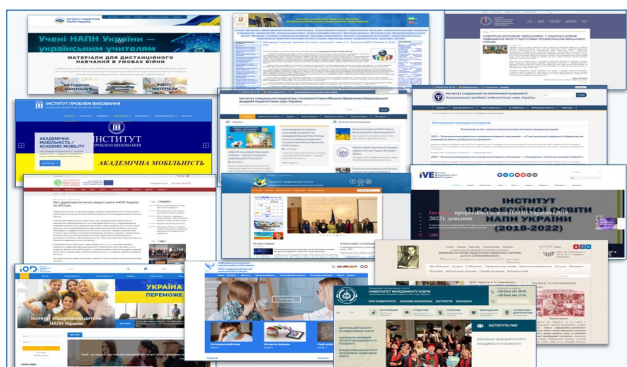
освіти — 2024», «Інноватика в сучасній освіті — 2024», «Освіта та кар'єра — День студента 2024».

Підготовка та публікація науково-практичних видань, зокрема періодичних. У 2024 р. налічувалося 40 наукових періодичних видань, засновниками (співзасновниками) яких є Національна академія педагогічних наук України та її наукові установи, серед них: 32 друкованих та 8 електронних наукових періодичних видань. Тридцять п'ять найменувань наукової періодики НАПН України внесено до категорій «А» та «Б» Переліку наукових фахових видань України за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «03 Гуманітарні науки», «05 Соціальні та поведінкові науки», «12 Інформаційні технології», «23 Соціальна робота».

У НАПН України відбувається підготовка та оприлюднення, зокрема у відкритому доступі, наукових періодичних видань, засновником яких є академія, «Education: Modern Discourses» (категорія Б) та «Вісник НАПН України».

Наповнення вебсайтів наукових установ НАПН України, сторінок у соціальних мережах (Face-book, X тощо), створення і підтримка тематичних онлайн-платформ, YouTube та ін. каналів. Установами НАПН України систематично наповнюють (підтримують) офіційний веб-сайт, сторінки відділів та тематичних груп своїх установ у Facebook, Інстаграм. Постійно впроваджуються інновації на сайтах, удосконалюється структура, збільшуються можливості подальшої модернізації.

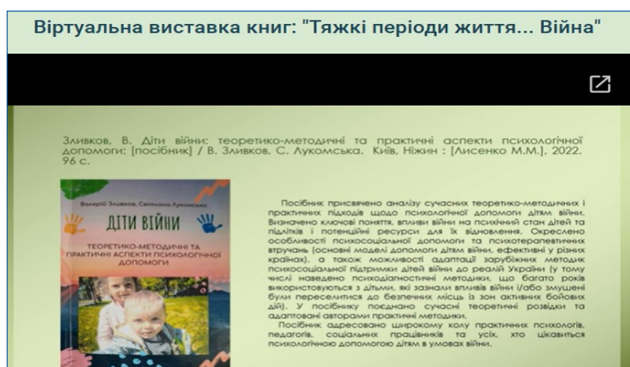
Інститутом педагогіки, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Інститутом проблем виховання, Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститутом соціальної та політичної психології, Інститутом цифровізації освіти, Інститутом професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського систематично здійснюється наповнення новою інформацією YouTube канал установ.

У 2024 р. функціонували телеграм-канали Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна «ІООД НАПН України» та «Психологічний консультативно-тренінговий центр ІООД імені Івана Зязюна НАПН України». Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка спільно з Міністерством освіти і науки України створено Telegram-платформу «Підтримай дитину», яка успішно функціонує та наповнюється відповідними матеріалами з 2022 р.

Підготовка віртуальних виставок. Для популяризації науки, поширення наукових знань установами НАПН України організовано такі віртуальні виставки:

- постійна виставка продукції на сайті Інституту педагогіки, зокрема підручників;
- віртуальна виставка Інституту психології імені Г.С. Костюка «Тяжкі періоди життя... війна»;

- постійно діюча онлайн виставка «Мій арт-простір» та виставка «Джинсовий абсайклінг» на сайті Інституту професійної освіти;
- науковою бібліотекою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» підготовлені виставки: «Шевченко житиме в серцях народу» (3 березня 2024 р.), «Я люблю вишиванку» (16 травня 2024 р.), Виставка «Діти — лідери завтрашнього дня» (1 червня 2024 р.), «Конституція — Основний Закон країни» (28 червня 2024 р.), «Тернистий шлях України до незалежності» (16 липня 2024 р.), «Виборюючи незалежність» (24 серпня 2024 р.), «Пам'ять і шана загиблим захисникам навіки в наших серцях» (29 серпня 2024 р.), віртуальна виставка Майстерність вчителя (6 жовтня 2024 р.), «День Організації Об'єднаних Націй» (24 жовтня 2024 р.), «Мова — духовний скарб нації» (27 жовтня 2024 р.), «Всесвітній день науки» (10 листопада 2024 р.), «Незабутні студентські роки» (17 листопада 2024 р.), «Україна гідна свободи» (21 листопада 2024 р.), експозиція публікацій науковців-викладачів;

• ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського було підготовлено і реалізовано (переважно у форматі віртуальних презентацій) 37 виставок, з них тематичних — 19, персональних — 18, з них 9 — із серії «Ювіляри НАПН України», які представлено на порталі і сторінці ДНПБ у Facebook, а також поширено серед бібліотек мережі.

Експертні виступи та публікації у засобах масової інформації. Наукові працівники установ НАПН України виступають на радіо, телебаченні, виступають з гостьовими лекціями, готують публікації у ЗМІ. Зокрема, упродовж 2024 р. дослідники Інституту соціальної та політичної психології здійснили понад 50 виступів у ЗМІ: 5 — на телебаченні, 11 — на радіо, 38 — в інтернет-виданнях, проведено 3 прес-конференції для ІА Інтерфакс-Україна. Інститутом професійної освіти проведено п'ять гостьових лекцій учених як запрошених професорів у закладах фахової передвищої і вищої освіти України. Вчені Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна та ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у 2024 р. активно публікувалися у ЗМІ — ними опубліковано 50 та 26 публікацій відповідно.

Представлення наукових розробок та пропозицій до співпраці на онлайн-платформах, зокрема на вебпорталі Національної науково-інформаційної системи (URIS), на вебплатформі «Наука для Бізнесу в Україні». Науковими установами НАПН України (Інститутом соціальної та політичної психології, Інститутом цифровізації освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», УНМЦ практичної психології і соціальної роботи) здійснюється представлення наукових розробок на URIS. Інститутом психології імені Г.С. Костюка заплановано представлення наукових розробок та пропозицій до співпраці. Створено робочу групу, завдання якої — об'єднати дані про основні результати фахової науково-дослідної діяльності вчених установи та розробити ряд проектів, адаптувавши їх як під потреби сучасного бізнесу, так і під потреби психологічної підтримки та едукативні різних верств населення України.

4. Підвищення рівня поінформованості та формування компетентності з питань відкритої науки.

Проведення інформаційно-комунікаційних заходів щодо роботи фахівців з питань впровадження принципів відкритої науки та принципів належного управління науковими даними (принципи FAIR) та використання інформаційних матеріалів щодо роботи фахівців з питань впровадження принципів відкритої науки та принци-

пів належного управління науковими даними (принципи FAIR) в наукових установах НАПН України. Установами НАПН України було проведено:

- внутрішньоінститутські заходи, на яких відбувається інформування наукових працівників щодо дотримання принципів відкритої науки, доступу до відкритих баз даних та розміщення продукції в базах відкритого доступу;
- забезпечено розсилку матеріалів щодо питань відкритої науки по підрозділах установ;
- відкриті лекції на тему «Методика використання наукометричних баз даних Scopus і Web of Science».

Науковими установами НАПН України (Інститутом соціальної та політичної психології, Інститутом цифровізації освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти») постійно використовуються інформаційні матеріали щодо роботи фахівців з питань впровадження принципів відкритої науки та принципів належного управління науковими даними (Кремень & Спірін, 2024). Зокрема, отримані науковцями Інституту соціальної та політичної психології наукові результати впроваджено під час підготовки рекомендацій щодо використання ліцензій відкритого доступу під час розміщення наукових результатів та науково-технічної інформації в інтернеті при розробленні курсів для аспірантів «Психологічна публікація в міжнародних журналах», «Грантова підтримка наукових досліджень», «Методика викладання психології у відкритому інформаційному просторі».

У цілому визначені на 2024 р. завдання та заходи Плану Національної академії педагогічних наук України щодо відкритої науки виконано. Водночас існує *низка проблемних завдань, які потребують подальшого вирішення*, зокрема:

- розширення вченим наукових установ НАПН України відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації, зокрема до міжнародних електронних баз даних наукової інформації (ScienceDirect, ResearchGate, Springer, Zenodo та ін.);
- активізація створення профілів установ НАПН України та вчених на платформах Web of Science, Scopus, а також моніторинг особистих профілів, профілів наукових підрозділів і наукових досліджень установ НАПН України у Google Академії;
- посилення роботи щодо інформування вчених НАПН України про принципи відкритої науки, можливості використання ліцензій відкритого

доступу, про правові засади розміщення наукових результатів та науково-технічної інформації у відкритому доступі;

- активізація представлення наукових розробок та пропозицій наукових установ НАПН України до співпраці на онлайн-платформах, зокрема на вебпорталі Національної науково-інформаційної системи (URIS), на вебплатформі «Наука для Бізнесу в Україні» (s2b.nauka.gov.ua);
- оптимізація ефективного управління даними на всіх етапах виконання наукового дослідження в установах НАПН України та забезпечення розміщення таких даних у відповідних міжнародних базах, зокрема на платформі Zenodo, що сприятиме інтеграції до Європейського дослідницького простору в умовах відкритої науки;
- забезпечення систематичного подання у відкритому доступі результатів наукових досліджень вчених академії до Електронної бібліотеки НАПН України та моніторинг їх використання;
- забезпечення своєчасного розміщення у відкритому доступі наукових періодичних видань, засновниками (співзасновниками) яких є НАПН України;
- активізація реєстрації наукових періодичних як суб'єкта у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа»;
- посилення роботи щодо реєстрації наукових періодичних видань НАПН України у Директорії журналів відкритого доступу (DOAJ), який є важливою частиною глобальної інфраструктури відкритого доступу;
- забезпечення науковими установами, які є засновниками (співзасновниками) наукових періодичних видань, передавання метаданих статей наукових періодичних видань НАПН України до Директорії журналів відкритого доступу (DOAJ);
- активізація експертних виступів вчених НАПН України на радіо, телебаченні, інших ЗМІ та надання експертних публікацій з актуальних проблем розвитку освіти, педагогіки, психології;
- забезпечення поширення інформації про наукову діяльність установ та наукові результати досліджень вчених НАПН України на тематичних онлайн-платформах, YouTube та ін. каналах, сторінках у соціальних мережах Facebook, X тощо;
- забезпечення систематичного проведення науково-практичних масових заходів, зокрема тренінгів, вебінарів, розроблення програм підвищення кваліфікації для наукових й науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти й наукових установ щодо використання відкритого

доступу відповідно до принципів FAIR та для популяризації наукових досягнень тощо;

- посилення міжнародного співробітництва, зокрема з питань відкритої науки, та участі вчених установ НАПН України у науково-практичних заходах щодо забезпечення спільного використання даних з країнами ЄС, зокрема шляхом інтеграції до Європейських просторів даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. (2024). *Міжнародні наукометричні бази даних та інформаційні ресурси державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у дослідницькій діяльності*. <https://tinyurl.com/bdd84mvy>
- Драч, І., Петроє, О., & Бородієнко, О. (2024а). Імплементация європейських стандартів відкритого доступу до дослідницьких даних у наукових установах. У О.І. Локшина ред., *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2024: інтеграційні процеси в освіті у науковому дискурсі* : збірник матеріалів VIII Міжнар. наук. конф. (Київ, 30 трав. 2024 р.). Київ: Інститут педагогіки, 151-154. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Comparative_2024.pdf
- Драч, І.І., Петроє, О.М., Бородієнко, О.В., & Регейло, І.Ю. (2024б). Концептуальні засади розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки: За результатами наукової доповіді на засіданні Президії НАПН України, 22 серпня 2024 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 6(2), 1-6. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6209>
- Кабінет Міністрів України. (2022, 8 жовтня). *Про затвердження національного плану щодо відкритої науки* (892-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-p>
- Кремень, В.Г. (2024). Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2023 році та завдання на 2024 рік : Наукова доповідь загальним зборам НАПН України 5 квітня 2024 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 6(1), 1-10. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6228>
- Луговий, В., Драч, І., Петроє, О., Зінченко, В., Мелков, Ю., Жилієв, І., Регейло, І., Слободянюк, О., & Базелюк, Н. (2023). *Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни* : монографія (В. Луговий, І. Драч О. Петроє, ред.). Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 173 с. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/doslidn-univ-vidkryta-nauka_IVO-2023-173p.pdf
- Міністерство освіти і науки України. (2024а, 30 травня). *Про утворення робочої групи* (780). <https://osvita.ua/legislation/other/92264/>
- Міністерство освіти і науки України. (2024б, 25 вересня). *Звіт про громадське обговорення проект постанови до КМУ «Про затвердження Порядку надання державної підтримки науковим фаховим виданням України, які індексуються міжнародними наукометричними базами даних»*. <http://surl.li/srvxix>
- Національна академія педагогічних наук України. (2024а, 2 вересня). *Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки*. <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3373/>
- Національна академія педагогічних наук України. (2024б, 4 вересня). *У НАПН України затверджено Концепцію розвитку відкритої науки на 2025-2027 рр.* <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3375/>
- Національний університет «Львівська політехніка». (2024а, 24 квітня). Запрошуємо на 1-й семінар з формування національного консенсусу щодо відкритої науки проекту Open4UA. <https://tinyurl.com/27859kay>
- Національний університет «Львівська політехніка». (2024б, 7 жовтня). Запрошуємо на 2-й семінар з формування національного консенсусу щодо відкритої науки проекту Open4UA. <https://lpnu.ua/news/2-i-seminar-z-formuvannia-natsionalnoho-konsensusu-shchodo-vidkrytoi-nauky>
- Національний фонд досліджень України. (2024, 25 червня). *Анонс онлайн курсу «Рецензування в епоху відкритої науки: нові виклики та можливості»*. <https://nrfu.org.ua/news/anons-onlajn-kursu-recenzuvannya-v-epohu-vidkrytoi-nauky-novi-vyklyky-ta-mozhlyvosti/>
- Шишкіна, М.П., & Пінчук, О.П. (2023). Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до європейського дослідницького простору. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-7. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5124>
- Drach, I., Borodiyenko, O., Petroye, O., Reheilo, I., Slobo dianiyuk, O., Bazeliuk, O., & Bazeliuk, N. (2023). *Using Artificial Intelligence in Research: Academic Staff of Ukrainian HEIs* [Data set]. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10065822>

ON PERFORMING IN 2024 OF THE ACTIVITIES PLAN OF THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE ON OPEN SCIENCE

According to the results of the scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine on December 19, 2024

Vasyl Kremen

DSc in Philosophy, Professor, Full Member (Academician) of NAS of Ukraine and NAES of Ukraine, President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Volodymyr Lugovyi

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, First Vice-President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oleh Topuzov

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Vice-President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Iryna Reheilo

DSc in Pedagogy, Senior Researcher, Head of the Scientific and Organisational Department, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The article highlights the main results of the implementation in 2024 of the Action Plan of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine on Open Science, approved by the Resolution of the Presidium of NAES of Ukraine in accordance with the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine 'On Approval of the National Plan for Open Science' of 8 October 2022 No. 892-p.*

The authors outline the most important results of the Action Plan implementation in 2024, including ensuring open access to scientific results and scientific and technical information; creating conditions for effective work with scientific and technical information and research infrastructure objects available in the public domain; popularisation of science, dissemination of scientific knowledge and involvement of citizens in scientific and scientific and technical activities; raising awareness and building competence in open science, etc.

Keywords: *National Academy of Educational Sciences of Ukraine; open science; research infrastructures; development of the scientific area; development of an innovative person; European integration.*

Дата публікації: 30 грудня 2024 р.